

Juny del 2009

SUMARI

Presentació

Notícies breus

On és?

Novetats bibliogràfiques

Què estem preparant

Nous fons ingressats

A destacar

Mots encreuats

L'investigador parla

Consells des de l'Arxiu

BUTLLETÍ DE L'ARXIU NACIONAL D'ANDORRA

Presentació

El fons Fèlix Peig declarat Bé d'Interès Cultural

Fèlix Peig Ballart va ser un referent en la fotografia andorrana i, en concret, en el camp del fotoperiodisme. De fet, a Fèlix Peig se'l pot considerar el primer fotoreporter d'Andorra, sense oblidar la seva tasca de fotògraf d'estudi.

Aquest sabadellenc, que va arribar a Andorra l'any 1952, va obrir el seu primer estudi al final de l'any 1954 en un altell de les Galeries Principat. Després el va traslladar al carrer Mossèn Tremosa i el va ampliar. "Foto Peig" era el nom amb què es coneixia popularment l'establiment, on s'oferia equipament i servei fotogràfic i objectes de regal. A més de la fotografia d'estudi (passaports, documents oficials, casaments, comunions, batejos, festes socials i populars) se li reconeix la feina feta com a fotògraf oficial del Consell General des de l'any 1961 fins a la creació del Servei fotogràfic del Consell, l'any 1978, com a fotoreporter dels diaris i revistes *La Dépêche*, *Midi-France*, *L'Indépendant*, i *Informacions*, i com a corresponsal de Televisió Espanyola durant 25 anys.

Un dels valors del fons de Fèlix Peig està en la projecció que van tenir les seves imatges: es van convertir en el que l'exterior veia de l'actualitat andorrana. Les seves fotografies i pel·lícules demostren molt bé el coneixement que tenia de les tècniques fotogràfica i cinematogràfica: actes protocol·laris presos des de la primera fila, reculls anuals amb què Sindicatura obsequiava tots els consellers, reportatges cinematogràfics en brut, tal

com van succeir, festes, inauguracions, visites oficials i altres esdeveniments destacats com l'incendi del santuari de Nostra Senyora de Meritxell l'any 1972 o els aiguats de l'any 1982, així com algun intent de fer cinema professional. Res del que veiem és fortuït, darrere la càmera hi ha una intenció, un previ, una experimentació, vigila l'enquadrament, el temps d'exposició de la imatge, s'organitza per obtenir el millor reportatge, sempre amb la voluntat d'informar de manera neutra, discret tal com era ell.

Va rebre premis per la seva obra dins i fora d'Andorra: als anys seixanta va participar al Saló internacional de fotografia que se celebrava a Andorra, on va obtenir diversos guardons. Gràcies a una instantània del general Charles de Gaulle saludant l'exsindic general Francesc Cairat, l'any 1971 va obtenir una medalla de plata a la Welt Fotoausstellung, a Berlín Est. Algunes de les seves fotografies van servir de model per a segells dels correus espanyols i francesos. L'any 1985 la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern va organitzar una exposició reconeixent-li la trajectòria professional amb el títol *Trenta anys de professió. Fèlix Peig. Fotògraf*, i l'any 2002 el Govern li va retre homenatge amb l'exposició i la publicació del catàleg de la totalitat del seu fons amb el títol *Fèlix Peig: el fotògraf no oficial. 1953-1983*; l'any 2009 l'Arxiu Fèlix Peig Ballart es declarà bé d'interès cultural en la categoria de béns mobles d'acord amb la Llei 9/2003 del patrimoni cultural d'Andorra i es converteix en el primer fons audiovisual reconegut com a bé d'interès cultural. ■

Dia de portes obertes a l'Arxiu Nacional d'Andorra

L'Arxiu Nacional d'Andorra va celebrar el Dia internacional dels arxius, amb una jornada de portes obertes, que va tenir lloc entre les onze del matí i les cinc de la tarda, amb l'objectiu que els ciutadans coneguessin la institució, les seves funcions i la seva tasca.

A la darrera assemblea general del Consell Internacional d'Arxius (CIA/ICA) celebrada a Quèbec, del 12 al 15 novembre 2007) es va decidir que el Dia internacional dels arxius es celebraria el 9 juny, data en la que es va fundar l'ICA a París a l'UNESCO, el 1948. Per tant és el primer Dia internacional dels arxius i també el 60è aniversari del CIA/ICA.

El Dia internacional dels arxius ofereix als arxivers del món una extraordinària ocasió per promoure la causa dels documents i arxius en el seu país. Aquesta diada pot ser utilitzada per persuadir als que prenen decisions sobre la gestió efectiva dels documents. És una de les condicions primordials i essencials del bon govern,

de la transparència administrativa i participació ciutadana i de la responsabilitat; per posar l'accent sobre la importància de la conservació dels arxius per la memòria col·lectiva de les nacions i les societats, per encoratjar als que consulten per primera vegada un arxiu. D'una forma més general, aquest dia pot ser utilitzat per difondre els arxius a través dels mitjans de comunicació, donar a conèixer i promoure els arxius entre la ciutadania.

Per acabar una reflexió; l'exercici de la ciutadania i el reconeixement dels drets democràtics no són possibles sense la conservació del patrimoni documental. Organitzar i conservar els arxius té una dimensió ciutadana si assumim que aquests col·laboren directament en l'assumpció de valor de patrimoni públic, memòria, identitat i coneixement, entre d'altres.

L'Arxiu Nacional d'Andorra va organitzar 3 visites a l'Arxiu, de les 11h a les 17h que van aplegar un total de 30 persones; una experiència que ha estat tot un èxit i que continuarà en els propers anys. ■

Notícies breus

Observatori d'Arxius i Televisions Locals

El 16 d'abril el Consell Internacional d'Arxius (ICA) notificava l'aprovació del projecte presentat per l'Observatori d'Arxius i Televisions Locals dins del marc del PCOM (Comissió de Programa de l'ICA) que té per títol Guia de bones pràctiques per a la implantació d'un observatori permanent d'Arxius i Televisions locals.

Les televisions d'àmbit local han generat en les darreres dècades un conjunt de documentació audiovisual que forma part del nostre patrimoni i és responsabilitat nostra la seva conservació. Bona part d'aquest patrimoni es troba en els arxius de les pròpies televisions i una altra part important en els arxius municipals, comarcals o nacionals, no sempre en les condicions adequades per a la seva conservació. Amb la finalitat d'assegurar la cooperació entre arxius i televisions

locals, quatre institucions procedents d'ambdós àmbits: el Centre de Recerca i Difusió de la Imatge (CRDI) de l'Ajuntament de Girona, l'Arxiu Nacional d'Andorra (ANA), la Xarxa Audiovisual Local (XAL) i l'Associació d'Arxivers de Catalunya (AAC), van crear i col·laboren en el manteniment de l'Observatori permanent d'Arxius i Televisions Locals, en el qual participen un total de vint institucions i organismes, onze televisions d'àmbit local i nou arxius.

L'elaboració d'una guia de bones pràctiques per a la implantació d'un Observatori d'aquest tipus servirà per a traslladar l'experiència, en aquest camp, a qualsevol zona geogràfica on es donin circumstàncies similars.

El finançament per part de l'ICA, 3.450 €, s'utilitzarà per a l'elaboració de la Guia i per a la seva traducció a l'anglès i al francès. ■

On és?

ANA / 22-FSA.

Autor : Josep Salvany Blanc

Noves bibliogràfiques

Guillemet Antón, Jordi (coordinador)

Andorra: Nova aproximació a la història d'Andorra

[Andorra]: Institut d'Estudis Andorrans - Revista Altair, 2009.- 355 p

Jané Checa, Oscar

La identitat de la frontera pirinenca

Girona: Diputació de Girona, 2008.- 261 p

Fantova Sentelles, Antònia

Sires Grau, Montse

Arxiu comunal d'Andorra

Andorra: Àrea d'Arxius. Arxiu Nacional d'Andorra, 2009.- 339 p. ■

Què estem preparant

JOAQUIM de RIBA CASSANY (CR)

Properament, començarem a treballar el fons fotogràfic de Joaquim de Riba Cassany de la casa Rossell d'Ordino per poder penjar una exposició fotogràfica al web de les exposicions de l'ANA.

Joaquim de Riba Cassany completa el fons fotogràfic de la casa Rossell d'Ordino iniciat pel fotògraf Joaquim de Riba Camarlot.

Aquest apartat del fons fotogràfic de la casa Rossell abraça des dels anys 30 fins als 50.

Els temes principals són les escenes costumistes de la parròquia d'Ordino, paisatges i un extens treball sobre feines del camp.

Haureu d'estar atents al web perquè no us passi per alt aquesta mostra. Això serà la tardor del 2009.

PROJECTE D'IDENTIFICACIÓ D'IMATGES A TRAVÉS DE LA XARXA

Un dels problemes o entrebancs que tenim

amb més freqüència dins dels fons fotogràfics és poder identificar imatges, sobretot quan són de personatges. Aquest fet ens ha fet pensar en un mitjà que sigui ràpid, àgil i arribi al màxim de gent.

El fet de tenir alguns fons de personatges no identificats, pel mateix autor de les imatges, ens ha fet creure que la xarxa és l'eina ideal per poder arribar a contactar amb un públic nombrós que ens ajudi en aquesta tasca.

La facilitat i el cost zero que ens proporcionen alguns serveis que ens ofereix la xarxa (blocs i servidors per poder-hi ubicar imatges), i tenint en compte que les imatges ja estan escanejades, fan que el projecte, a priori, tingui moltes possibilitats de ser viable.

Caldrà, però, fer una petita campanya informativa, mitjançant la premsa i la mateixa xarxa, per donar a conèixer aquest projecte, que esperem que tingui una bona resposta del ciutadà. ■

Nous fons ingressats

Mitjançant les subvencions atorgades pel Govern d'Andorra, per al període 2007-2008, destinades a la implantació de mesures de conservació integrada, conservació i restauració, manteniment i millora del patrimoni documental, l'Arxiu Nacional d'Andorra compta amb tres nous fons patrimonials.

Aquests fons familiars s'han restaurat, classificat, ordenat, inventariat i microfilmats.

La seva consulta és lliure pel que fa a la documentació de més de 100 anys.

Casa Fonta (CFO) de Sispony (M)

Aquest fons patrimonial de Sispony, a la parròquia de la Massana, consta de 730 peces documentals –64 són en suport pergamí– generades al llarg de l'activitat privada de diverses generacions de casa Font, durant el període que va del 1336 al 1946.

A més de la documentació relacionada amb la gestió del patrimoni i de les relacions socials del nucli familiar de la casa, trobem documentació provinent de les famílies emparentades amb membres de casa Fonta, com és el cas de la família Guitart de Sant Julià de Lòria. El fons també conté informació sobre la fundació de la Causa Pia del reverent Nicolau Busquets, atesa l'estreta vinculació de la família amb aquesta fundació.

Casa Guillem (CGUI) de la Mosquera (E)

Aquest fons familiar de la Mosquera –parròquia d'Encamp– conté 110 documents en paper i 55 pergamins, datats entre 1467 a 1962. Sis segles d'història familiar, produïda pels membres de la família Torres, propietaris de la casa. La part més important de documentació és la patrimonial.

Cal destacar l'existència de set documents de caire comunal (1863-1876), com són una llibreta de comptes del Comú d'Encamp i unes notes sobre els cortons o els deutes envers el Comú d'Encamp i també la còpia de la taba de l'arrendament de les herbes comunes.

Fons M. Carme Riba (MCR) de les Bons (E) - (Casa Lluís de Mas de les Bons/E)

Aquest fons de la sra. M. Carme Riba d'Encamp, compost per 229 documents en paper i 4 pergamins, que van del segle XVI al segle XX, conté la documentació de la Casa Lluís de Mas de les Bons. Aporta informació sobre l'administració del patrimoni familiar, més concretament sobre les transferències de la propietat.

Per la seva peculiaritat històrica, cal destacar dos documents: una sentència de visura en relació amb l'aiguat "avinguda de les ayguas" de 1772 (MCR 54) i un escrit sobre la manera en què s'ha de dur a terme el "pinyorament dels bestiaris dels veïns de Merens i de l'Hospitalet a la Solana d'Encamp i Canillo", de 1729 (MCR 48) ■

A destacar

La tercera exposició que hem penjat al web <http://exposicions.arxius.ad/> està dedicada al fotoperiodista francès Jean Ribière (Niart, 1922-1989).

Jean Ribière va crear amb la seva dona, Micheline Ribière, que era periodista, la seva pròpia agència de premsa l'any 1944.

L'any 1941 va visitar per primer cop el Principat d'Andorra per fer el seguiment de la visita oficial del prefecte dels Pirineus Orientals, Raymond Belot, per al diari L'Indépendent.

Aquesta no serà ni la primera ni la darrera vegada que el fotògraf francès visita Andorra. Fins a les darreries de la dècada dels anys 70, Ribière és un visitant assidu de les Valls i això el porta a fer diversos reportatges de la vida social, política i del desenvolupament d'Andorra.

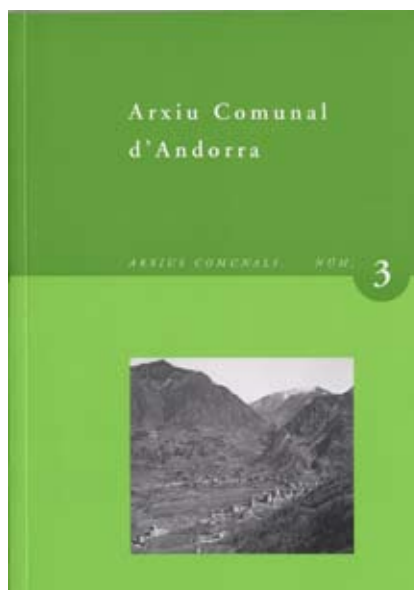

L'exposició que presentem és un petit recull de 46 imatges de les més de 400 que va fer durant les seves visites. Estan dividides en tres blocs diferenciats: paisatge, societat i visites oficials.

A qualsevol d'aquest apartats hi trobarem imatges que no ens deixaran indiferents, i un cop més, ens sorprendrem dels paisatges romàntics d'aquella Andorra a mig camí del món rural i del desenvolupament turístic.

Publicació ACA

L'Arxiu Nacional d'Andorra va editar l'abril passat el catàleg del Comú d'Andorra.

van del segle XIII al segle XX. És el reflex de l'activitat portada a terme pel Comú d'Andorra i recull el testimoni d'una vida i una època parroquials.

Aquest volum aporta una nova classificació a la documentació provinent dels desapareguts quarts d'Andorra la Vella i Escaldes-Engordany, ja que la de l'any 1973 es va dur a terme seguint criteris actualment desfasats. Igual que en els dos anteriors, a més de les seccions documen-

tals que faciliten la recerca de la documentació, hi apareixen dos índexs, l'un onomàstic i l'altre toponímic. Com a nota diferenciadora, trobem una taula d'equivalències. La documentació del Comú d'Andorra ha estat subjecta a moltes recerques i amb la finalitat de no perdre informació, s'ha constituït aquesta taula que permet retrobar l'antiga numeració. ■

HORIZONTAL

- Fons d'Ordino. Avui la casa és un museu.
- Fons de les Bons, objecte d'una publicació el 1998.
- Sigles de l'Arxiu Oriol Mercadal.
- Fons d'Ordino de caràcter públic.
- Sigles nom-vertical 15(1).
- Fons de la Cortinada. Conté 13 fotos. - Fons de Vila amb 163 documents en paper.
- Fons de la Cortinada. Conté dos llibretes - Fons del Mas de Ribafeta que conté 16 pergamins.
- Sigles nom-horitzontal 9(1)-.
- Fons de Llorts compost per 895 unitats documentals.

VERTICAL

- Fons d'Encamp constituït per 57 unitats documentals.- Fons d'Andorra la Vella (1350-1966).
- Fons amb les sigles ACSER. - Sigles nom-horitzontal 14(1)-.
- Fons de la Mosquera. Conté 55 pergamins. Fons d'Andorra.
- Al revés, sigles del fons Lluís de Mas de les Bons.
- Fons de la Massana. - Al revés, sigles del fons d'Engordany. - Fons d'Ansalonga que conté 4 imatges positives en color.
- Al revés, sigles del petit fons d'Andorra la Vella.
- Fons d'Escàs. Conté una vitel·la. - Fons de les Bons compost per 52 documents en paper.
- Al revés, fons d'Encamp amb 18 documents en paper. - Fons d'Aixirivall (1651-1964).

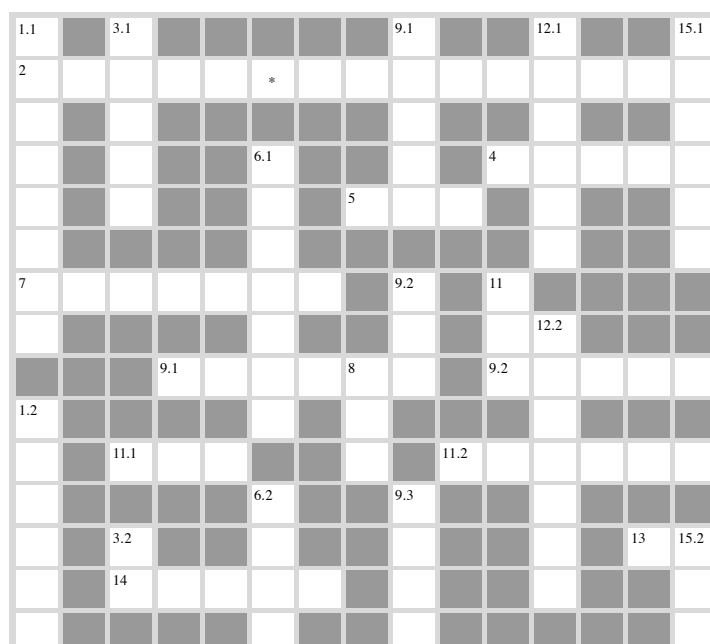
El volum és el tercer de la col·lecció dedicada a les corporacions locals, després que el 1997 sortís a la llum el de Sant Julià de Lòria, i el 1999 el de Canillo amb casa Bonavida.

L'Arxiu comunal d'Andorra descriu el fons documental que es va tancar el 14 de juny de 1978 amb la creació de la parròquia d'Escaldes-Engordany, compost per 5.509 peces documentals que

Mots encreuats

per Antònia Fantova

Nom de casa de fons patrimonials consultables a l'ANA

Solucions a la pàgina següent

investigador parla

Arnau Gonzàlez Vilalta és professor d'història contemporània a la Universitat Autònoma de Barcelona. El seu currículum acadèmic és extens, ple de publicacions –llibres, articles i projectes per desenes-. Ha rebut el premi Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans del 2008 per La nació imaginada. Els fonaments dels Països Catalans (1931-1939) i, entre molts altres, també és autor d'Els diputats catalans a les Corts Republicanes (1933-1939). Tanta vida acadèmica no li impedeix mantenir sempre al dia un blog immens amb una infinitat de links que són una mina per als interessats en la història.

Ha fet recerca en arxius molt grans de tot el món seguint la pista de molts polítics i estratègies catalans durant els anys de la República, un tema que ha esquitxat Andorra, també centre de diversos estudis seus. Ha treballat als National Archives a Londres, al Centre des Archives Diplomatiques de Nantes, ha vist documents als ministeris d'Afers Exteriors d'Espanya, Portugal i fins i tot ha consultat l'Arxiu del Vaticà. N'ha portat còpies molt importants per la quantitat i pel període al qual pertanyen: l'encara poc explotat segle XX. Els documents, alguns del període d'entreguerres i de l'època de la Segona Guerra Mundial, ara queden dipositats en un arxiu molt més petit, el Nacional d'Andorra, que li va concedir la beca Cebrià Baraut dels anys 2006 al 2008.

Aquesta vegada l'entrevista va anar a càrrec de la periodista Roser Porta.

- Com entra en contacte amb l'Arxiu Nacional d'Andorra?

- Descobreixo l'ANA quan començo a treballar i investigar sobre qüestions relacionades amb Andorra el 2005.

- Per què decideix presentar-se a la beca Cebrià Baraut?

- Perquè crec que manca una investigació rigorosa i aprofundida sobre la Revolució

andorrana de 1933, el seu context, motivacions i evolució. Alhora, investigar quelcom referent a Andorra m'interessava per la mateixa naturalesa històrica, política i jurídica internacional del Copríncipat. En realitat un privilegi per a un historiador català poder treballar en un altre territori de la mateixa llengua però amb una evolució històricopolítica tan diversa.

- Quina investigació ha fet?

- Des del 2006 al 2008 he realitzat una investigació sobre l'evolució de la política andorrana durant l'any 1933. Per tant, sobre la revolució andorrana d'aquell any, les influències exteriors existents, la visió de la premsa estrangera i els contactes amb la política catalana, espanyola i francesa. És a dir, com i en quina mesura cada figura del complicat entramat del poder andorrà va jugar un paper més o menys determinant, des del bisbe de la Seu, fins al Copríncep francès i els seus delegats. Alhora, que descobrir les baralles diplomàtiques entre Espanya i França pel control de les Valls, amb la Catalunya autònoma i el Vaticà pel mig.

- Ha treballat en arxius molt grans i importants. ¿Quins avantatges i inconvenients destacaria de l'ANA que és molt més petit?

- La veritat és que el treball a l'ANA resulta d'una extraordinària comoditat, alhora que la amabilitat dels seus treballadors fa molt agradable l'estada d'investigació. Per altra banda, i assenyalant d'altres arxius on he treballat, cal destacar què, excepte al de la Seu d'Urgell on no he pogut accedir, la resta han estat d'una gran eficàcia. Segurament el millor és els National Archives britànics al barri de Kew a Londres, però també es treballa de manera excel·lent als Archives Diplomatiques de Nantes o a l'Archivio Segreto del Vaticà a Roma.

- Ha aportat centenars de documents a l'ANA. Què creu que els estudiosos poden aprofitar més per fer recerca?

15. Crisò - Duc.

12. Solana - Cassany

11. CCI

9. Pardo - ACD - Muxo

8. MCR

6. Guillem - Blau

3. Serni - CF

1. Malibern - Aldias

Vertical

14. Fijet

13. CD

11. Pal - besol

9. Duedra - cauba

8. RCM

7. Rossell

5. AOM

4. Martí

2. Areny-plandolit

Horizontal

**BUTLLETÍ
DE L'ARXIU NACIONAL
D'ANDORRA**
**Ministeri d'Educació,
Cultura i Joventut**

Edifici Prada Casadet
c. Prada Casadet, 8-12
AD500 - Andorra la Vella
(Principat d'Andorra)

Telèfons:

Centralita: 802 288
Fons audiovisuals: 802 285
Fons històrics: 802 286
Atenció a l'usuari: 802 287
Direcció: 802 289

e-mail: ana.gov@andorra.ad
web: www.arxius.ad

Horari d'atenció al públic:

de dilluns a divendres:
de 8.30 h a 14.30 h

dissabtes:
de 9 h a 13 h

Disseny:

Imatge gràfica
Govern d'Andorra

Consell de redacció:

Virginia Castillo
Antònia Fantova
Susanna Vela

Dipòsit Legal: AND.485-2005

No es permet la reproducció total o
parcial del butlletí digital.

- En primer lloc, voldria dir que el fet de cedir còpies a l'ANA de tots els documents localitzats era una qüestió de sentit comú i de bona praxis historiogràfica. Dels documents aportats els historiadors podran ampliar el ventall de documentació existent a l'arxiu per a conèixer aquell període.

- Quin és el document més sorprenent que ha portat?

- La veritat és que no definiria cap document en concret. El conjunt de la documentació ajuda a comprendre millor un dels moments fonamentals de la història contemporània d'Andorra. O, si més no, dels més mitificats. ■

Consells des de l'Arxiu

Consells pràctics des de la secció de conservació i restauració per a la consulta de la documentació a l'Arxiu.

- Per consultar la documentació demanada, s'ha d'intentar que no hi hagi objectes damunt la taula per a que no dificultin la seva manipulació.
- Les mans han d'estar ben netes.
- El document s'ha de tractar amb cura, sense forçar el suport, els plec o l'enquadernació en el cas dels llibres. I si és necessari, demanar assistència a la persona encarregada de la sala de consulta.
- La documentació ha d'estar relaxada sobre la taula i protegida amb una funda de Mylar per a la seva manipulació.
- S'ha de consultar el document sense recolzar-s'hi damunt ni posar-hi cap objecte que el pugui malmetre o deteriorar.
- No es pot escriure damunt del document i, en cap cas, directament sobre el document.
- La documentació s'ha de retornar de la mateixa manera com ha estat servida, en el mateix ordre i sense col·locar-hi "marques" que no hi pertanyin (post-it, marques de llapis, paperets...).
- Si la documentació consultada pateix algun accident, s'ha de comunicar al personal de l'Arxiu. ■